EVALUATION OF PERFORMANCE HORSES IN WESTERN COMPETITIONS IN THE CZECH REPUBLIC

Petlachová T., Jiskrová I.

Department of Animal Breeding, Faculty of Agronomy, Mendel University of Agriculture and Forestry in Brno, Zemedelska 1, 613 00 Brno, Czech Republic

E-mail: terka.petlachova@centrum.cz

ABSTRACT

The goal of the diploma paper is to evaluate the performance of various horse breeds entering western riding classes in the Czech Republic approved by WRC CR. The statistical analysis is based on the data collected between the years 2004 - 2008. The criterion was the placing order of each breed within the monitored classes. The analysis using the GLM proved that the breed, class, the owner and the location of the show highly significantly affect the placing order of the horses. Factors such as the show year and sex were unsignificant. Consequent Scheffé's multiple comparison test didn't show any significant differences between the individual factors. However, there appeared to be two significantly different pairs according to the Tukey multiple comparison test. It was the age factor where the most succesful were the horses of the age of ten (67.25) whereas the most numerous was the group of the five year olds (15%). The second one was the factor of the owner with the highest perfomance level (80.62) reached by the horses of Pavel Málek and the most numerous (67) being the horses owned by ing. Klára Šalková. Other groups, that didn't prove any differences in accordance with Scheffé's and Tukey's test respectively, were assessed by comparing the mean score values. The breed with the highest mean score is the hucul (71.11), the most numerous one is the quarter horse (38%). The highest number of horses entered the Open Trail All Ages class, Youth Pole Bending is the class with the highest mean score (78.95). Most of the competitors (67%) entered the venues in Rožnov pod Radhoštěm, most successful ones (mean score 70.24) competed in Kostelany.

Key words: western riding, disciplines, horses, breeds, performance

ÚVOD

V České republice se první zmínky o westernovém ježdění datují do roku 1981. Westernové soutěže v České republice pořádá celá řada organizací. Nejstarší sportovní organizací, zabývající se westernovým sportem u nás, je Western Riding Club České Republiky (WRC ČR), jehož pravidla vychází z pravidel American Quarter Horse Association (AQHA). Disciplína cutting se pak řídí pravidly převzatými od National Cutting Horse Association (NCHA). Pravidla pro reining jsou nyní sjednocena s AQHA. Dříve bývala pro potřeby WRC ČR přebírána od National Reining Horse Association (NRHA). Disciplína reining byla jako jediná westernová disciplína uznána Českou jezdeckou federací a tak se jezdí podle pravidel Federation Equestre Internationale (FEI).

Další poměrně mladou organizací pořádající westernové soutěže v ČR je tzv. skupina JUJU Brno, která umožňuje účastnit se disciplín westernového sportu bez nutnosti vlastnit westernovou licenci jezdce. Tato organizace pořádá závody pro mladé a začínající jezdce a koně. Celé závody a vypsané disciplíny se mohou, ale nemusejí řídit pravidly WRC.

Westernový styl ježdění si v České republice získává stále více příznivců a počty westernových koní i jezdců se v posledních letech neustále zvyšují.

MATERIÁL A METODIKA

Databáze pro následné statistické zpracování vznikla manuálním vkládáním údajů zveřejněných na internetových stránkách WRC ČR v členské sekci, během let 2004 až 2008. Chybějící data byla doplněna pomocí dotazníků adresovaných přímo majitelům koní. Hodnotícím znakem bylo pořadí jednotlivých plemen koní ve sledovaných disciplínách. Jednalo se o 19 plemenech koní se 1496 starty, ve 25 disciplínách, rozdělených do 14ti věkových kategorií a podle pohlaví. O každém koni byly zaznamenány následující údaje: plemeno koně, umístění, disciplína, místo konání soutěží, rok konání závodů, rok narození, pohlaví, věk koně v roce startu, jméno koně a jméno majitele.

Pro zhodnocení výkonnosti koní ve westernových soutěžích jsme zvolili charakteristiku umístění koně v soutěži. Z důvodu získání větší variability v souboru jsme zvolili systém pomocných bodů, kdy byla jednotlivá místa bodově ohodnocena dle následujícího systému:

* první místo = 100 bodů * druhé místo = 80 bodů * třetí místo = 60 bodů

* čtvrté místo = 40 bodů * páté místo = 20 bodů * šesté místo = jeden bod

Při rozdělení základního souboru dle plemenné příslušnosti byli brány v úvahu všechny koně, kteří se umístili ve sledovaném období do 6. místa včetně. Koně byli rozděleni do 11 skupin podle četnosti startů. Skupina odpovídá plemenné příslušnosti nebo typu koní. Některé skupiny vznikly sloučením zástupců jednotlivých plemen z důvodů nízké četnosti některých dat v souboru. Pro třídění dle věku v roce konání soutěže bylo vytvořeno celkem 14 věkových skupin, kde byla porovnávána výkonnost na základě získaných zkušeností koní a stupně jejich výcviku.

Data byla statisticky zpracována lineárním modelem GLM ve statistickém programu UNISTAT 5.1 s pevnými efekty.

VÝSLEDKY A DISKUZE

ZACHOVÁ a LEČÍKOVÁ (2004) uvádějí, že každé plemeno může najít uplatnění a i se umisťovat na předních místech v jednotlivých disciplínách westernového sportu. Například ČT s vysokým rychlostním indexem může vítězit i v rychlostních soutěžích nebo hafling je díky své velikosti na předních místech v trailu.

Přesto je patrné, že od roku 2005 se na českých kolbištích zvyšuje obliba amerických westernových plemen a naopak se snižuje účast ostatních plemen. Z grafu 3 je dále patrný velký propad počtu zástupců českého a slovenského teplokrevníka – v roce 2004 bylo dekorováno 146 koní, v roce 2008 už jen 27 koní z této skupiny plemen. Největší propad v počtu účastníků však zaznamenala skupina anglického plnokrevníka – v roce 2004 se soutěží typu A účastnilo a bylo dekorováno 59 koní; v roce 2008 už jen 2 zástupci. Důvodem vysokého celkového početního stavu v roce 2004 byl především fakt, že v počátcích westernového sportu u nás byly nejdostupnějšími plemeny ČT a A1/1. Každým rokem jsou z dostihového sportu vyřazováni méně úspěšní A1/1, které můžeme po rekvalifikaci potkávat v dalších jezdeckých odvětvích včetně westernového sportu (BÍLKOVÁ, 2007). A1/1 nacházel uplatnění především v rychlostních disciplínách, kde bylo využíváno jeho rychlosti a rychlých reakcí. Dalším nejdostupnějším plemenem v ČR v roce 2004 byl ČT. Ten měl oproti rychlému, ale většinou i často nervóznímu A1/1 výhodu v menší vzrušivosti a tím větší soustředěnosti na jezdcovy pobídky.

Ostatní skupiny plemen byly a stále jsou během celého sledovaného období zastoupeny na národních a mezinárodních typech soutěží bez větších početních výkyvů.

Graf 3 Pět nejvíce početně zastoupených skupin plemen koní v letech 2004 - 2008

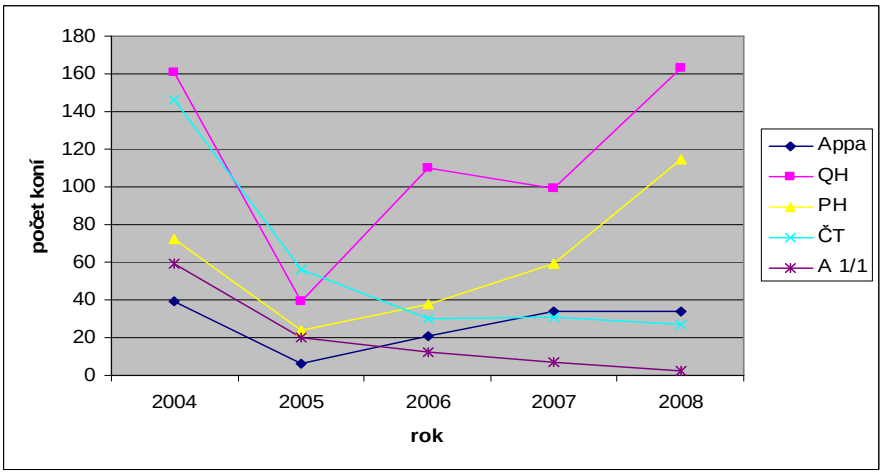

Statistickým zpracováním bylo zjištěno, že vysoce průkazný vliv na pořadí má plemenná příslušnost, disciplína, místo konání a majitel. Věk koně v roce startu vykazuje průkazný rozdíl. Dále se statisticky neprůkazné ukázaly faktory rok konání a pohlaví.

Tab. 2 Průkaznost vlivu sledovaných efektů na pořadí

Zdroj variability	St. vol.	Stat F	Významn.
PLEMENO	10	2,607	0,0040
DISCIPLÍNA	24	4,348	0,0000
MÍSTO KONÁNÍ	6	3,329	0,0029
ROK KONÁNÍ	4	0,753	0,5472
POHLAVÍ	2	1,207	0,2985
VĚK	13	1,934	0,0223
MAJITEL	148	2,673	0,0000

Následným mnohonásobným porovnáním dle Scheffeho nebyly zjištěny žádné vysoce průkazné ani průkazné rozdíly mezi jednotlivými faktory. Proto bylo v některých případech přihlédnuto i k výsledkům následného mnohonásobného porovnávání dle Tukeye – B, kde se vyskytlo několik významně odlišných párů. Jedná se o faktor věk koně v roce startu, kde nejlepší výkonnost prokázali koně desetiletí (67,25), nejpočetnější skupinou byli koně pětiletí (15%) a faktor majitel koně s nejvyšší prokázanou výkonností u koní pana Málka (80,62). Nejvíce startujících koní (67) bylo v majetku paní ing. Šálkové.

U faktorů, kde nebyly zjištěny vzájemné rozdíly dle Scheffeho resp. dle Tukeye, jsme výkonnost porovnávali na základě průměrných hodnot. Nejvyšší průměr (71,11) mezi sledovanými plemeny vykazují zástupci plemene hucul a nejpočetnější skupinou je QH (38 %). Nejvíce koní startovalo v disciplíně Otevřená Trail All Ages (7 %), disciplína s nejvyšší průměrnou hodnotou 78,95 je Mládež Pole Bending. Rožnov pod Radhoštěm byl místem konání s největším počtem soutěžících (67 %), nejvyššího průměrného hodnocení 70,24 dosáhly Kostelany.

ZÁVĚR

Základem úspěchu ve westernovém sportu je především výběr vhodného koně pro každou disciplínu. Důležitý je i trénink. Avšak i výborně trénovaný kůň například na reining, který má spíše konstituční i povahové předpoklady stát se výborným pleasurovým koněm, bude dosahovat jen průměrných výsledků a nikdy se nestane vítězem v královské disciplíně westernového sportu. Ve westernovém sportu stejně jako v anglickém „Není kůň jako kůň“. Čeští jezdci si tak stále více uvědomují, že existují krevní linie určené ke konkrétnímu využití a při výběru a nákupu koně se začínají tímto faktem řídit. Mezi nejvýznamnější krevní linie patří cuttingová, reiningová, halterová, pleasurová, hunterová, rychlostní barelová a dostihová linie a dobytkářská linie koní.

Tomuto myšlenkovému posunu vpřed ohledně výběru koně, správného chovu a efektivního tréninku přispěl i vznik českých asociací chovatelů amerických westernových koní. PHC ČR = Paint Horse Club ČR funguje již od roku 1995, zakladateli byli manželé Polákovi a prezidentkou klubu je paní Silvie Lečíková. V současné době je v České republice registrováno bezmála 500 koní plemene Paint Horse. CZQHA = Czech Quarter Horse Association byla založena v roce 2001, prezidentkou je paní Jitka Kynclová a v České republice se v současné době registruje 337 členů a okolo 1000 koní plemene Quarter Horse. Ve stejném roce jako CZQHA byl založen i klub ApHCCZ = Appaloosa Horse

Club Czech, který v roce 2008 registroval 123 členů a okolo 400 koní plemene Appaloosa. Prezidentkou ApHCCZ je paní Esther Weberová.

LITERATURA

BÍLKOVÁ, J. (2007): *Americké asociace v ČR.* Ústní sdělení, Brno

ZACHOVÁ, M., LEČÍKOVÁ, S. (2004): *Výcvik a využití koní pro westernový sport.* 1. vyd. Brno: MZLU v Brně, 184 s. ISBN: 80-7157-802-9